

POLITIKEN FÖR MAKTENS EGEN SKULL

RAGNAR ROOS

*Finns det något annat som driver socialdemokraterna än
längtan efter makten och taburetterna?*

Varför är det olustigt med någon som strävar efter makten i sig? Att sträva efter makt behöver inte vara något klandervärt. Det kan tvärtom vara berömvärt, om makten används till något gott.

Men hos många tycks det finnas en känsla av att det är opassande att öppet demonstrera en vilja till makt. När sådan förnekelse av maktambitioner uttrycks av politiker och andra potentater, inger det närmast känslan av hyckleri. De som i dessa positioner ärligt och uppriktigt inte säger sig vilja ha makt, torde å andra sidan framstå som mindre insiktsfulla eller rent av vilsekomna. Varför söka en maktposition utan att vilja ha makten?

Nej, det problematiska är orden i

RAGNAR ROOS var tidigare ekonomijournalist på bl a *Veckans Affärer* och är numera konsult på JKL.

sig. Kopplade även till andra eftersträvansvärda ting som framgång, sexualitet och förförelse skapar de ett slags obehag.

Don Juan, ursprungligen en spansk sagofigur, är den aldrig tillfredsstälde förföraren, trots att han på ytan ständigt når sitt mål – själva förförelsen. Många är också historierna om dem som sökt framgången för dess egen skull. Ett sentida framgångsdrama är ungraren Istvan Szabos film *Mephisto*, som skildrar en karriärists undergång i nazismens Tyskland.

Tomt och innehållslöst

Den som strävar efter dylika företeelser som sådana, har ingen djupare relation till de människor de speglar sig i. Den nakna självtillfredsställelsen lämnar en slags tomhet som kan te sig skrämmande och vittna om en oförmåga till äkta engagemang i andra. Den bär icke sällan fröet till sin egen undergång inom sig.

En politik för maktens egen skull, blir därmed en politik utan innehåll

som drivs av inre tomhet, och som enbart syftar till den egna tillfredsställelsen. Och den drivs mot sin egen upplösning.

Driver socialdemokratin idag en politik som kan karaktäriseras som en politik för maktens egen skull?

De socialdemokratiska kommunalpolitikerna i Motala och Gävle, har uppenbarligen använt sig av makten för att tillskansa sig privat njutning på stadshotellet eller på strippbaren.

Enligt public choice-skolan är alla partier röstmaximerare på samma sätt som företagen är vinstmaximerare. Även politikerna drivs av ett egenintresse och försöker maximera sin egen nytta. Därmed inte sagt att detta behöver ta sig så nakna former som i Gävle. De vanliga "försyndelserna" på detta område, är att vaktslåendet kring de egna positionerna och förmånerna, blir viktigare än att maximera väljarnas välfärd. Det bör dock tilläggas att många politiker även drivs av en vilja att förverkliga det "goda samhälle" de faktiskt tror på.

Att socialdemokratin har stora kadrer, som ser politiken med dess sidorganisationer som sin långsiktiga försörjningsbas bidrar till att detta parti kan anklagas för att söka makten för dess egen skull. Ju fler som är beroende av politiken för sin utkomst, desto starkare incitament att behålla makten av egenintresse.

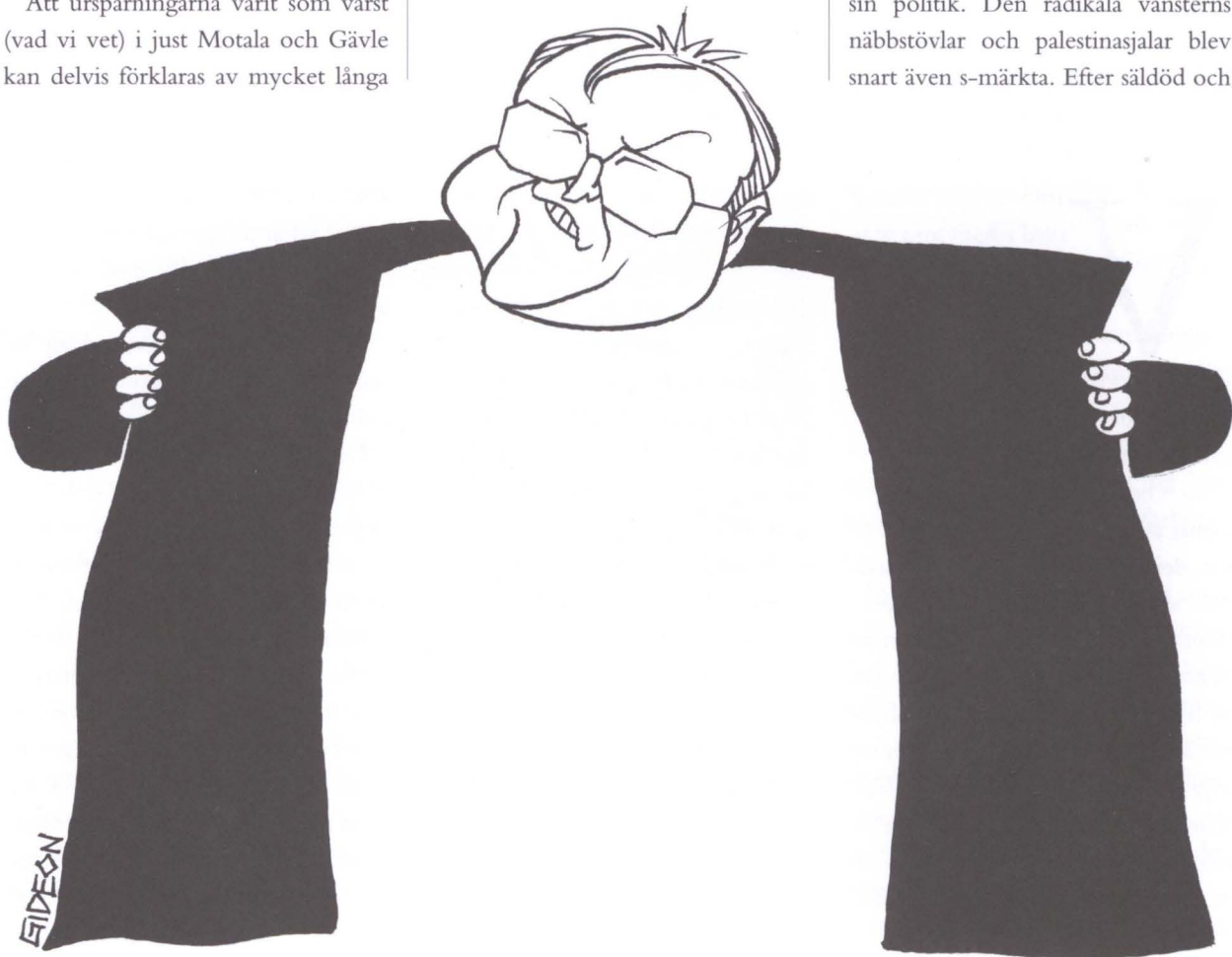
Att urspårningarna varit som värst (vad vi vet) i just Motala och Gävle kan delvis förklaras av mycket långa

socialdemokratiska maktinnehav i dessa kommuner. Frånvaron av maktskiften försvårar insynen i kommunalhusens korridorer och knyter särskilt starka vänskaps- och lojalitetsband hos makteliten, som i detta fall blir synonym med den lokala s-eliten.

Det som ytterligare förstärkt social-

demokraternas motiv att söka makten för dess egen skull, är den egna politikens allt större brist på innehåll. Utan visioner finns ingen vilja att använda makten – till annat än att bevara status quo.

Socialdemokratin har alltid varit skicklig på att känna av opinionen och inkorporera tidens strömningar i sin politik. Den radikala vänsterns näbbstövlar och palestinasjalar blev snart även s-märkta. Efter säldöd och

miljöpartistisk sambadans in i riksdagen, blev också SAP ett grönt parti. Och när feministtrojkan Boethius-Witt-Brattström-Stark drog på sig stödstruporna blev snart ett kvinnoparti i varannan-damernas-tappning.

Love all, serve all. Alla ska hitta något de gillar i det Stora partiet.

Parallellt har SAP de senaste tjugo åren ständigt retirerat från tidigare ståndpunkter, ibland med några återställare på vägen, och blivit ett Reträtternas parti.

Exemplen är många. På skatteområdet försvarades länge de höga marginalskatterna med emfas. Med den stora skattereformen i början av 90-talet förklarade s-regeringen sedan det tidigare systemet som perverst.

Vad gäller omsorgstjänster var ortodoxin länge benhård. Men även synen på omsorgen har ändrats radikalt. Idag accepteras att statsbidrag kan ges till t ex privata daghem.

Saknas sammanhängande vision

EU, eller EG som det tidigare hette, betecknades länge som en kapitalistisk sammansvärjning. Men plötsligt blev EU ett rumsrent s-projekt, när en avsiktsförklaring om medlemskap fogades till ett krispaket hösten 1990.

Resultatet har blivit att det idag inte finns någon sammanhängande vision kvar inom socialdemokratin. Funderingarna kring det ekologiskt uthålliga samhället räcker inte. Urinseparering gör ingen vision om Sverige på 2000-talet.

Särskilt besvärande för socialdemokratin är att retirandet nu nått ända in till partiets kvarvarande kärnvärden. Ska SAP lyckas förhindra att den nuvarande maktapparaten enbart blir en drapering av ett förtvinande innanmäte, måste flera av dessa grundläggande trossatser också omvärderas.

”Resultatet har blivit att det idag inte finns någon sammanhängande vision kvar inom socialdemokratin. Funderingarna kring det ekologiskt uthålliga samhället räcker inte. Urinseparering gör ingen vision om Sverige på 2000-talet.”

Det naturliga vore ju att slå igen den gamla butiken och öppna en ny med en fräsch affärsidé. SAP är ett känt varumärke, partiet har onekligen ett starkt strukturkapital med kunskaper om hur man driver politik, samt ett hyggligt kundregister. Detta bör tillvaratas.

Det är ungefär vad Tony Blairs Labour-parti har gjort. Partiet heter ju numera följdriktigt New Labour.

Men denna omvandling har inte skett utan långvariga konvulsioner. Den långa tiden i opposition, sammantaget 18 år, skapade en drivkraft

till avgörande förändringar. Sedan mitten av åttiotalet har partiet successivt förnyats under Neil Kinnock, John Smith och Tony Blair. När Blair klev in på scenen 1994 var metamorfosen i stort sett redan genomförd.

Samtidigt som de konservativa regerat sönder sig och bekrigat varandra i interna EU-strider, har New Labour plockat upp det bästa av Thatcher-revolutionen och gjort detta till sitt eget. Labour-politikerna har också förstått hur globaliseringen ändrat politikens villkor.

Idag talar Blair om behovet av en flexibel arbetsmarknad och ett regelverk som är konkurrenskraftigt. Partiet vill bygga ett nytt välfärdssystem som premierar arbete och sparande, utifrån den grundläggande insikten att människor i regel agerar utifrån egenintresset.

Partiet betonar vikten av personligt ansvarstagande och anser att kunskap och utbildning är det centrala i kampen för jämlikhet. Blair predikar familjens betydelse och har talat om en tuffare kriminalpolitik. Detta har tidigare betecknats som konservativa värderingar. Själva åberopar labour-politikerna rötterna i den etiska socialismen.

Den svenska socialdemokratin är ännu inte mogen för en sådan radikal omprövning. Men utan ett verkligt politiskt innehåll, står Göran Persson där med en makt som han inte vet hur han ska använda. Detta medan Sverige fortsätter sin utförsåkning i den internationella välfärdsligan.